

Organ för svenskarna i Estland.

Carl XII och Gustav II Adolf.

Den 6 november firas såsom en minnesdag över den svenske hjältekonungen Gustav II Adolf. På olika håll inlägges olika innebörd i minnesfirandet. I Sverige högtidlighålles dagen i första rummet som en minnesdag över landets störste konung. Bland svenskarna i försöringeringen heter dagen „Svenska dagen“ och firas som en gemensam svenskhetens dag. Men dessutom är den 6 november en högtidsdag för hela den lutherska kristenheten, som i Gustav II Adolf ser den lutherska trons försvarare och räddare i en tid, då den katolska faran var större än någonsin.

Värderingen av historiska insatser måste väl alltid bli olika i olika läger. Helt nyligen firades vid Estlands gräns i öster ett annat stort historiskt minne, nämligen minnet av Carl XII:s seger vid Narva. Högtidligheten försiggick under den bästa stämning och fullkomlig ömsesidig förståelse. Endast ett fåtal tidningar i Sverige och annorstädes funno ett välkommet tillfälle att i detta sammanhang draga fram några av sina gamla slitna älsklings-tankar, i allmänhet utan nämnervärda försök att intränga i högtidens innebörd, speciellt dess innebörd för det folk, på vars mark minneshögtiden ägde rum. Här skall endast nämnas att en minst sagt egendomlig inställning förråder den av det frireligiösa Svenska Missionsförbundet utgivna tidningen Svenska Morgonbladet. Denna tid-

ning uppehåller sig särskilt vid den korta fältandakt, som inledde högtidligheten. Tidningen har åhört radieringen, förmodligen den svenska utsändningen, som efter gramfonupptagning skedde tämligen sent på kvällen. Men tydligen hade vid denna sena timme på dagen Svenska Morgonbladet redan hunnit bliva sömnigt, att döma av den oriktiga framställning det giver av talen vid festligheten. Avsiktligt förvrängande av sanningen vill man ju icke antaga på det hållet. Tidningen beskyller talarna för försök att lägga en gudomlig gloria över krigiska äventyr, blodbad, slaktningar och rofferier. Den gör vidare gällande, att den officierande prästmannen ordade för mycket om „den gudsförtröstan, som vid Narva gav svenskarna mod att strida och segra“ samt gjorde sig skyldig till förhärlikande av krigiska bragder ur religiös synpunkt. Detta är icke sanning. Talen finnas tryckta i förra numret av Kustbon till närmare skärskådande. Kyrkoherde Nilsson talade visserligen om gudsförtröstan och dess nödvändighet i livets skiften samt betonade det psykologiska faktum, att gudsförtröstan giver mod och att ingen seger vinnes utan mod. Men beträffande segern vid Narva yttrades, att den historiska forskningen väl aldrig kan avgöra hur stor andel gudsförtröstan hade i den segern, men att säkert tacksamhet mot Gud fyllde mångas hjärtan. Det

framhölls också, att även vi vid denna minneshögtid borde känna tacksamhet mot Gud. Vår för har icke Sv. M. lyckats lista ut. Det kanske också är mycket kort och försiktigt uttryckt i kyrkoherdens tal. Men denna tacksamhet är icke en tacksamhet enbart för Carl XII:s bragd såsom sådan. Denna är egentligen endast en av de många bragder, som under århundradenas gång utförts i kampen om Narva-gränsen. Men vad som bör fylla våra hjärtan med tacksamhet är att den gränsen i denna dag verkligen finnes. Sv. M. borde taga sig en funderare över vad denna gräns betyder, framför allt ur religiös synpunkt, vilket väl närmast torde intressera. Estlands kyrka vet vad den gränsen är värd. Har för övrigt inte också Svenska Missionsförbundet en predikant utskickad hit för verksamhet i Estland? Men då borde också dess tidning förstå, att förutsättningen för denne missionärs verksamhet här, liksom för all annan offentlig religiös verksamhet i Estland just är Narva-gränsen.

I Estland tackar man Gud att den gränsen finnes. Och vi tacka Gud för att det år 1918 i Estlands bygder fanns modige män, villiga att gå ut och kämpa för sitt fosterland. Utan blod kunde segern icke vinnas. Men vi föredraga dock en sådan blodsutgjutelse framför det slag av blodsutgjutelse, som i vår tid gått ut över Rysslands kristna!

Rådige män i nödens tid äro en Guds gåva, för vilken vi böra vara tacksamma. Enbart

Nordens dag.

Mitt under det vi i tidningarna och genom radion översållas med uppgifter om kappsträngar, brytande av fördrag, egoism, misstänksamhet, intolerans och blodsutgjutelse ute i världen, möter oss som en ljusglimt i den mörka natten de nordiska rikenas och folkens samling i frihetens och fredsängels ortagård. Samförståndet mellan de nordiska länderna blir allt livligare. Det har anordnats lärarmöten, där de nor-

med bön och sång försvaras icke fosterlandet jämte därmed sammanhängande kulturella och religiösa värden. En präst — gammal regementspastor för övrigt — använde en gång denna liknelse. En kvinna kommer utspringande ur ett brinnande hus med eld i hår och kläder. Vem fyller bäst sin plikt som kristen, den som griper till bön och sång eller den som rådigt finner närmaste möjlighet att inveckla kvinnan och kväva elden?

Antagligen innehåller Svenska Morgonbladet av den 6 november en ledare om Gustav II Adolf. En tidning måste ju vara aktuell och uttala sig om dagshändelserna. Och förmodligen röner Gustav II Adolf icke något bättre öde än nyss Carl XII. Historiens gång utvisar dock tydligt nog att trons folk mången gång får bekväma sig att med taksambet mottaga hjälp av sådana, som de kanske själva skulle räkna som mycket världsliga. Försök ha gjorts att framställa även Gustav II Adolf som en rovgirig erövringskonung. Den lutherska kristenheten måste likväl erkänna sin taksambetsskuld till honom. I sådan taksambetsskuld stå vi också till Carl XII och många andra av de män, som satte hårt mot hårt i kampen om Narva-gränsen. Eller — när araberna och mohammedanerna på 700-talet översvämmade kristenheten, hur skulle kristendomens öde ha gestaltat sig, om icke Karl Martell hade vunnit sin stora seger över araberna i slaget vid Tours år 732?

diska ländernas lärare gemensamt samlats. Det har också anordnats nordiska veckor, där brödrafolken mött upp för att lära förstå, uppskatta och lära av varandra samt för att stärka och förkovra samhörighetskänslan.

Till samförståndets fromma fick också den 27 okt., Nordens dag, tjänstgöra. Det var nordiska toner, tankar och känslor från de nordiska länderna, som då funno uttryck i en samklang, vilken rundradion bar ut i bygderna. Det var någonting stort och lyftande! Ännu finns det endräkt och förståelse kvar här i världen. De nordiska länderna visa det.

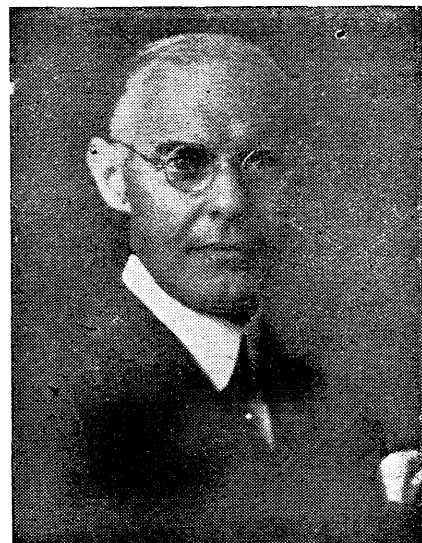
Man kunde inte undgå att bli djupt rörd, då man fick höra skolbarnen från de olika länderna, "nordens framtid", i toner och ord hälsa varandra med önskan att få mera lära känna varandras historia och kultur och gemensamt arbeta för frihet, fred och förståelse folken emellan.

Vårt land står också de nordiska länderna nära. En del av dess historia är förknippad med de nordiska ländernas. Tidigare har det också varit representerat vid nordiska möten, men nu på nordens dag var det inte företrätt.

En intimare förbindelse med de nordiska grannfolken är ju också av stor betydelse för vårt land. Och i att bilda en brygga för upprätthållandet av förbindelsen med de nordiska länderna ha vi estlandssvenskar en viktig uppgift. Vi ha anledning att känna oss lyckliga och stolta över att vi ha glädjen att höra till en sådan stam och vi be därför också få sända en hälsning i det nordiska samförståndets anda och hoppas, att frihet, fred, förståelse och aktning för brödrafolkens språk och kultur må få råda folken emellan.

Bargem Ansut.

*Bliv medlem i S.O.V.
och prenumerera på
KUSTBON*

*Estnische vicekonsuln
Sven Hjalmar Lundberg
i Visby. Direktör och innehavare av
Norrby's bokhandel. Ordförande i flera
ekonomiska företag. Estlandssvenskarnas
varmhjärtade vän och rådgivare
på Gotland.*

Vormsöungdomen organiseras.

I närvaro av en representant för skyddskåren i Haapsalu, löjtnant Laurmaa, hölls den 23 okt. i estniska skolan på Vormsö en större rådplägning, till vilken alla kommunens skolföreståndare hade infunnit sig. I överläggningarna deltog också v. prosten Hj. Pöhl och instruktören för skyddskårens ungdomsarbete. Ämnet för rådplägningen var organiserandet av arbetet bland Vormsöungdomen. Efter långvariga överläggningar beslöt man att på ön bilda en avdelning av de s. k. noorkotkad (unga örnar), ett slags nationell, militärt betonad scoutörelse. Högsta ledningen åtog sig v. prosten Hj. Pöhl, medan övriga i sammanträdet deltagande lovade sin medverkan.

Tågolycka i Haapsalu.

Förra lördagen inträffade en tågolycka i Haapsalu med Johannes Toffer, som var på väg ut ur staden. Av en mötande bil blev han så bländad att han inte lade märke till det framrusande tåget och blev överkörd. Själv slapp han dock undan med ett brutet lårben; hästen däremot avled ögonblickligen.

S. C. V:s arbete i bygden.

Dagarna den 15, 16 och 17 okt. voro arbetsdryga dagar för en del husmödrar och flickor från byarna Höbring, Haversved, Pai och Gambyn. S. O. V:s Rikholdi avdelning anordnade nämligen då en kurs i vad man tillvaratager vid slakt jämte rotfrukts- och bärkonservering med Birkas husmor, fru Byström, som kursledare. Lokalavdelningen köpte en halv gris av vilken kursdeltagarnaingo lära sig bereda en mångfald rätter förutom stuvning av rotfrukter, inläggning av pumpa sylt- och saftberedning av lingon och tranbär. Kursen hölls i herrgårdsköket, som gratis upplåtits av fru Barlöwen.

Lördagskvällen anordnades samkväm i Höbring skola, där flitiga händer dekorerat salen med höstens sista blomster och framdukat ett läckert smörgåsbord jämte teservering. En talrik menighet hade samlats, som välkomnades av skolföreståndare A. Vesterberg, varefter talarstolen bestogs av rektor P. Byström. I ett kort föredrag om rotfruktsodlingens betydelse fäste rektorn åhörarnas uppmärksamhet på huru mycket sund och för vår hälsa oumbär-

lig näring ett välkött rotfruktsland kan skänka vårt hushåll. Skolföreståndare A. Vesterberg tog så igen till orda och gjorde gällande, att vårt fattiga folk förde ett slösaktigt leverne i det att man icke odlar tillräckligt med rotfrukter, icke tillvaratager bär och frukt samt ratar en hel del matnyttigt vid slakt. Det dukade bordet bar vittne om vad kunnighet och intresse kan åstadkomma i matväg av sådant, som i många fall får utgöra hundföda. Tälaren fäste så uppmärksamheten på hemmens inre och yttre förskönande och uppmanade åhörarna att nästa vår sätta i gång med plantering och rödmålning av gårdarna. Talet utmynnade slutligen i en varm hyllning för Birkas rektorsfolk, herr och fru Byström, som genom sitt varma intresse för bygdens väl visat, att vårt kära Birkas är i goda händer. Till fru Byström överräcktes en bukett skära nejlikor som tack för väl utfört arbete. Det av läcker mat dignande smörgåsbordet fick därefter låta sig väl smaka, varefter ungdomarna togo sig en svängom efter musik av Höbrings mandolinorkester.

Hemmets spalt.

Nu är rätta slakttiden här ute i Svenskbygden och det skulle kanske därför ej skada att komma med några råd och anvisningar hur man på bästa sätt skall ta hand om all den goda maten. Vi börja därför denna gång med användning av fårkött.

Fårkött har högröd färg och fettet skall vara fast och vitt. Är fettet gulaktigt, är köttet från äldre djur och fordrar då längre koknings- eller stekningstid och har gärna stark ullsmak. Ullsmaken kan för mildras genom att låta köttet koka eller steka tillsammans med några lökar, litet grönsaker eller rotfrukter.

Fåret styckas och de olika köttstyckena användas på följande sätt. Av huvudet kokaspölsa, som är en mycket god och billig rätt. Pölsan har den fördelen att man kan förvara den i skafferiet flera veckor framåt och den blir bara bättre i smaken.

Bringan användes till soppa, till frikassé till s. k. fårstuvningar och till saltning.

Njursteken stekes i ugn.

Kotlettraden styckas till kotletter.

Steken—(fårlår) stekes i ugn eller saltas och kokas till „fårfiol“. Här följer några recept på ovannämnda stekar.

Pölsa.

Fårhuvudet rengöres och sättes på att koka mjukt tillsammans med salt och några pepparkorn. När köttet är färdigt rensas det från benet och hackas eller males fint. Korngryn sättes på att koka mjuka och då iblandas det färdigkokade köttet samt 1—2 gula lökar, även dessa fint hackade. Massan får koka tillsammans en god stund och spädes med spadet från huvudet samt smaksättes slutligen med salt, peppar samt litet riven ingefära. Pölsan serveras mycket varm med kokt potatis och inlagda rödbetor. (Forts.)

du fått. Och synes dig motståndet och påfrestningen övermäktig, så erinna dig segerparollen: „Med oss är Gud, med honom vi och segern oss tillhör!“ —r.

Tankar kring hjältekonungens minne.

„Förfäras ej du lilla hop“. Här möter oss segervisshet. En ädel och rättvis kamp äger alltid något av hoppfullhet. Övermakten betyder föga. Den kan inte betvinga och hämma segerviljan. Den sporrar i stället till drabbning och avgörande. Den söver och bedövar inte, utan den rycker med sig även den loje och likgiltige. Den kräver gärning och omedelbar handling. Den lagliga bundenhet och det orättvisa träldomsoket måste utbytas mot andlig frihet och personlig yttranderätt. Kravet är oerhört, men på samma gång ofrånkomligt. Man får icke skjuta något mellan Maktens Herre och sig själv. Alla konstgjorda förskansningar måste ramlas i spillror. Det konstruktiva måste vika inför det mänskligt genuina. Äger jag personligt värde eller är jag underordnad. Är jag underdånig eller fri?

Eller förenar jag dessa bägge egenskaper i mig? Dessa spösmål tarva en befriande lösning. Annars växer mindervärdighetskomplexet till en dominerande premiss i tillvaron. Man bindes icke längre av den evangeliska friheten utan av den falska katolicismen.

Hjältekonungens handlingsätt, hans kamp mot andligt förtryck och maktlystnadens tyranni är ingen episod i den evangeliska kristenheten, utan en historisk bragd utan like. Med blodiga bokstäver skrevs värnet och försvaret mot förtrycket. Med tacksamma hjärtan vörda vi gärningen. Den är tidsenlig. Om icke alltid i andlig mening, så dock som en kulturell sanning. Vad vi äga har till det mesta reformationen och dess värnare givit oss. Värda dig om arvet. Försumma ej tillfället att hävda det

Rikholdi.

Det är ruskiigt och regniigt varje dag ute. Väderlekens makter äro i uppror. De bjuda på hagel, regn, snö, åska och blixn om vartannat. På tisdagen den 13 okt. mellan kl. 20 och 21 upplystes bygden för några sekunder av en kraftig meteor, som dock snart föll sönder. På onsdagen den 14 okt. uplystes den mörka kvällen också gång på gång vid 10-tiden. Denna gång var det blixten, som for fram.

Första snön föll här på tisdagskvällen den 20 okt., men den låg inte längre kvar än till fredagen, då den fick ge vika för regnet.

Värst äro skutorna utsatta för vädrets våldsamhet. En del ha nämligen gjort sig klara för avresa till Sverige. Skutägarna betala 2 kr. och däröver per tunna för potatisen.

Den ständiga emigrationen har gjort slut på sångkörerna. Från hela kommunen har dock kunnat fås tillsammans några mansröster, vilka delvis öva i Roslep och delvis i Höbring, så att vi hoppas få höra svensk sång på svenska dagen, som i år firas i Bergsby.

Presidentval i Amerika.

Denna vecka försiggingo presidentval i U. S. A. Den förre presidenten, Roosevelt, blev återvald med stor röstmajoritet.

Valperioden förflöt i stort sett mycket lugnt. Större oroligheter ha endast inträffat i Kentucky och Indiana. I Kentucky besköts en valämbetsman, som sårades mycket svårt. I Indiana har en neger dödats och en anna svårt sårats.

På Times Square i New-York trängdes på natten till onsdagen en ca 1/2 miljon stor människomassa, som väntade på valresultaten. Budet om Roosevelts seger mottogs med stora ovationer.

I år har Roosevelt vunnit med mycket större majoritet än under valperioden 1932.

Det är ganska underligt att Roosevelt i sin egen valkrets, Hyde Park, där hans sommarresidens är beläget, har lidit nederlag. Landon har vunnit där med 1233 röster mot Roosevelts 1057.

SPANIEN.

General Francos trupper närma sig Madrid. Lissabon:

En eskadron ur general Monasterios kavalleri företog på torsdagen ett oväntat strövtåg till Garabancheli, som ligger fem mil (eng.) från Madrids centrum. Köpingen befanns vara utdödd och eskadronen återvände utan att ha avlossat ett enda skott.

Rebellerna tillkännage att general Borelas trupper ha erövrat staden Getafe och aerodrom. Efter detta har Barrela yttrat till pressmännen: "Nu kunna ni meddela hela världen att ännu under loppet av denna vecka Madrid faller."

Salamanka :

Rebellerna ha erövrat byarna Legones och Zoadilla del Monte, vilka äro belägna på 12 km avstånd från huvudstaden.

På Madrids front ha nationalisterna erövrat 8 tanks, vilka sägas vara av rysk tillverkning. I Getafes närhet har ett pansartåg fallit i rebellernas händer

Talavera de la Reina :

Rebellernas trupper ha under ledning av överstarna Asensio och Gasrejoni erövrat Alcorconi, vilket endast ligger på fem kilometers avstånd från huvudstadens kaserner.

Ny regering i Madrid.

En ny regering har bildats undes ledning av Largo Caballero, som också är krigsminister. Utrikesminister är del Bayo och sjö- och luftminister Prieto. I den nya regeringen äro utom kommunisterna och socialisterna även anarkisterna representerade.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.

A. Stahl.

A. Aspelin.

Lokalredaktörer:

Vormsi, T. Gärdström.

Noarootsi, V. Pöhl.

Höbring, A. Vesterberg.

Roslep, A. Bergman.

Rüütli 3, Tallinn. Tel. 470-08

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

Gudstjänster.

Svenska kyrkan i Tallinn:

Söndagen d. 8 nov. kl. 11 fm.
svensk högmässa, kyrkoherde
K. Nilsson.

De bästa radioapparaterna från Sverige.

De svenska radioapparaterna "CENTRUM" äga en ren och fyllig ton och äro försedda med utomordentliga lampor, vilka använda ytterst lite ström. Dessa apparater äro så berömda att t. o. m. Abessiniens kejsare, påven Pius XI, konungarna Gustav V, Leopold III, prinsarna Gustav Adolf, Eugén, Constantin Karadja, en rad professorer, kompositörer m. m. ha föredragit en "CENTRUM" framför alla andra apparater.

Representant E. Paljas, Karja 10, Haapsalu.
Billiga batterimottagare från
kr. 30.

Svenska "HUSQUARNA"
symaskiner.

(Annons.)

SVENSKA LANTBRUKSMASKINER

som erövrat internationellt erkännande och förtroende

HERKULES

SLÅTTERMASKINER

med centralsmörjning och oljebad

AVLÄGGARE

med oljebad, frikopplingsanordning för räfshuvudet och stålplattform

HÄSTRÄFSOR

med automatisk fastlåsning av räfskammen i arbetsläge

THERMAENIUS TRÖSKVERK

oöverträffade ifråga om rentröskning, rensning och sortering

A.-B. ARVIKA - VERKEN - ARVIKA - SVERIGE

Generalrepresentant för HERKULES i Estland:

Estländ. Akt.-Ges. für Landwirtschaft & Gewerbe
„ESTAKLAND“, Tallinn, Vana Sadama II.